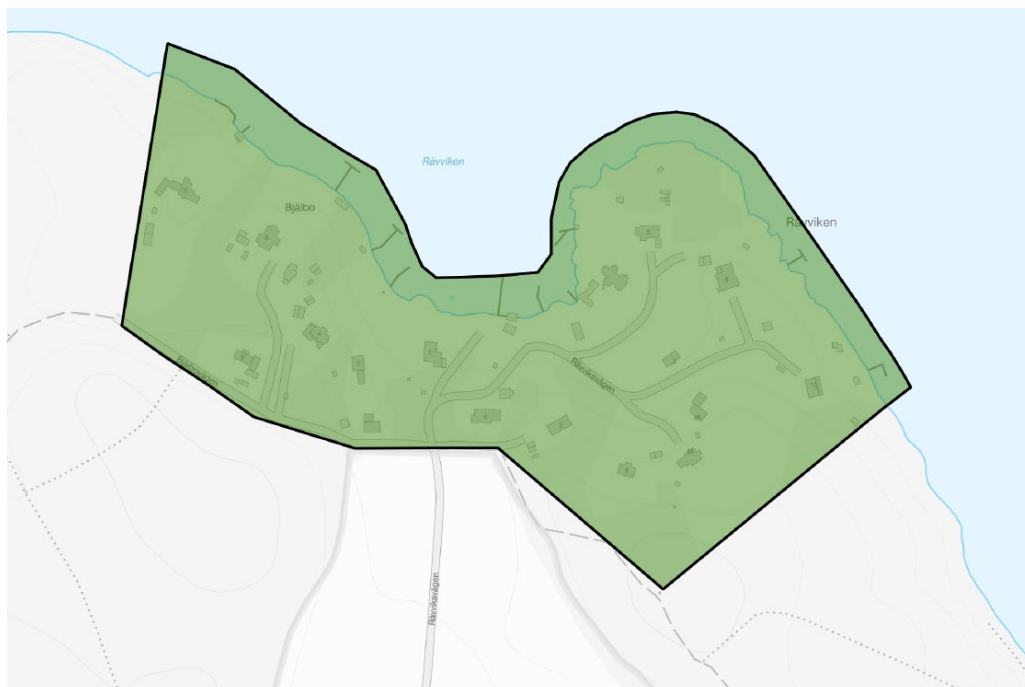


Rävviken



Bakgrund

Avsöndringen av tomter till sommarvillor på nordöstra delen av Elfviklandet började 1898 med Bjälbo. Det var Albert Janse på Elfviks gård som sålde av tomter. Rävviken och Bjälbo är en av Elfviklandets fåtaliga återstående sommarvillamiljöer från sekelskiftet 1900. Bjälbo uppfördes 1897 som sommarbostad, med flertalet kompletterande byggnader såsom en mindre sommarbostad och ett stall.

Lilla Räfviken uppfördes 1902 på ett högt och luftigt läge invid fjärden. Till gården uppfördes även en tillhörande grindstuga för tjänstepersonal nedanför slänten vid infarten till området. En stor trädgård och en lindallé anlades och i de omgivande backarna hölls stora odlingar av bär, grönsaker och rotfrukter. Ytterligare en villa i sydost tillkom något senare.



Lindallén längs vägen fortsätter ner till bryggan och är ett mycket karaktärsfullt inslag i kulturmiljön.

Området har i mångt och mycket bevarat en äldre karaktär, även om fastigheter har styckats av och kompletterande villabebyggelse tillkommit under årens lopp. I området är skärgårdsterrängen kuperad med klippor och hållar ut mot vattnet och delvis branta sluttningar in mot land.

En nybyggd permanentvilla, mycket inspirerad av det sena 1800-talets panelarkitektur, har uppförts på senare år. År 1997 byggdes den lilla faluröda villan, medvetet anpassad till sekelskifteskaraktären på Villa Råfviken. Under 1900-talets senare del har tomter avstyckats och villor uppförts i backarna på andra sidan vägen, den senaste nu på 2000-talet.

Beskrivning av området

Bebyggelsen inom området utgörs av gles bostadsbebyggelse i en värdefull natur- och kulturmiljö. Fastighetsstrukturen i området har förändrats mycket sedan området började bebyggas under tidigt 1900-tal och många fastigheter har styckats av under årens lopp. Även om förtätning har skett så ligger de flesta husen glest placerade på stora tomter vilket gör att det traditionella intrycket av 1900-talets tidiga sommarbebyggelse i Stockholms skärgård har behållits. Majoriteten av fastigheterna har strandkontakt.

På varje fastighet finns en huvudbyggnad, ofta centralt placerade på fastigheten. Huvudbyggnaderna kompletteras med mindre komplementbyggnader. Tre äldre villor dominerar bebyggelsen: villan kallad Bjälbo på fastigheten Lidingö 6:88, villan kallad Lilla Råfviken på fastigheten Lidingö 6:127 och villan på fastigheten Lidingö 6:70. Ett centralt läge har även Grindstugan på fastigheten Lidingö 6:97. Byggnaden har byggts om och till under åren men bidrar fortfarande till karaktären i området.

I området finns även nyare bebyggelse som har anpassats till den äldre stilen. Villorna på Lidingö 6:132 och Lidingö 6:128 är goda exempel på nya hus som uppförts i en äldre stil och som passar in i området. I området finns även en villa i mer modern stil, på fastigheten Lidingö 6:131.

Särskilt ursprungsfastigheterna till Bjälbo och Lilla Räfviken har präglat sin omgivning med tillhörande mark/trädgård och sitt dominerande läge i landskapsbilden. Från dessa fastigheter har även avstyckningar skett. I synnerhet villan Lilla Räfviken dominerar området med sitt höga och fria läge i området. Från infarten till området från Elfviks jordbruksmarker går en uppvuxen lindallé ner en bit längs Rävsvägen där en grindstuga som ursprungligen hörde till Lilla Räfviken ligger. Grindstugan är senare tillbyggd och förändrad. Lindallén som sedan fortsätter ner till bryggan är ett karaktärsfullt inslag i området, såsom spåren av den villaträdgård som tillhörde Lilla Räfviken, med fruktträd, bärbuskar och syrener samt inslag av andra planterade lövträd.

Lilla Räfviken

På krönet ovanför vattnet ligger den stora trävillan Lilla Räfviken från 1902. Med sitt höga och fria läge är byggnaden karaktärsskapande i området. Villan har tydliga jugenddrag i sina högt uppdragna bågformade frontespiser samt sitt ståtliga entréparti och originella listverk. Exteriören karaktäriseras bland annat av fasadens spåntade panel på växlande ledd, glasverandan, fönster med tätspröjsad överdel och det tegeltäckta valmade brutna taket. Villan har byggts till under sent 1900-tal, och även genomgått en del fasadändringar.



Lilla Räfviken huvudbyggnad och brygga.

Fastigheten har strandkontakt och nere vid vattnet finns en bevarad stenbrygga med stentrappa i finhuggen granit från Vätö. Trappan leder upp mot huset och är mycket karaktärsfull. Tomten präglas av de branta klipporna mot vattnet och högvuxna tallar. Delar av den äldre villaträdgården finns fortfarande i behåll i den skyddade sluttningen in mot land. Framför allt är det fruktträdgården, bärbuskar och syrener samt inslag av gamla planterade lövträd såsom lindar som sätter stark prägel. Denna del av tomten är avstyckad och tillhör i dag fastigheten Lidingö 6:133.



Karaktärsskapande i området är den tydligt avläsbara fruktträdgården som tidigare tillhörde Lilla Råfviken. Skärgårdsnaturen präglas av branta klippor och högresta tallar mot viken.

Två sentida bostadshus, det ena falurött, det andra ljusmålat, ligger i villans närhet och präglas av en god anpassning till den sekelskiftesatmosfär som omger Lilla Råfvikens stora villa. Uthus och bodar i kulturmiljön är oftast från 1900-talets mitt eller senare del och har faluröd eller ljusmålad panel under taktäckning av tegel eller slät plåt.

Lidingö 6:70

Huvudbyggnaden på Lidingö 6:70 uppfördes troligen under sent 1890-tal som sommarnöjesbostad (ursprungliga bygglovshandlingar saknas). Byggnaden har flera bevarade karaktärsdrag från den ursprungliga panelarkitekturen, men har även genomgått en del förändringar. I stort behåller dock byggnaden en tidstypisk utformning där tillbyggnader och fasadändringar har anpassats väl till byggnadens ursprung och karaktär. Huvudbyggnaden har ett högt och fritt läge. Tomten är gles och luftigt bebyggd.



Lidingö 6:70 bevarar sin karaktär av sommarnöje. Panelarkitekturen är välbevarad och den senare färgsättningen väl anpassad till byggnadshistoriskt.

Bjälbo, Lidingö 6:88

Huvudbyggnaden på Lidingö 6:88 uppfördes 1897 som sommarbostad. Villan har ett högt läge ovan fjärden, norr om byggnaden sluttar tomten kraftigt ner mot vattnet. Fastigheten är stor och präglas av höga äldre tallar på platån och naturmark i branten ner mot fjärden. På fastigheten finns även en mindre byggnad från samma tid som användes som sommarbostad, samt ett stall. Stallet är i dag ombyggt till gäststuga. Även ytterligare komplementbyggnader har tillkommit. Komplementbyggnader är underordnade huvudbyggnaden och tomten upplevs ändå som gles.

Huvudbyggnaden präglas av en tidstypisk panelarkitektur med stående och liggande träpanel i fasad, djupa taksprång med konsoler och fint arbetade och dekorativa listverk mellan fasaddelar. Byggnaden har ett torn med utsikt över fjärden, ett vanligt förekommande inslag på villor från sommarnöjesepoken. Byggnaden har fått senare tillägg, bland annat en veranda mot fjärden. Nya tillägg är fint anpassade till byggandens ursprung och karaktärsdrag.



Bjälbo har ett högt och fritt läge med en vidunderlig utsikt mot fjärden.

Sammanfattande värdering

Området vid Räviken utgör en särskilt värdefull kulturmiljö. Räviken är en av Elfviklandets fåtaliga återstående sommarvillamiljöer från sekelskiftet 1900. Räviken har i mångt och mycket bevarat en äldre karaktär, oavsett att kompletterande villabebyggelse tillkommit på senare år. Till det goda helhetsintrycket av sekelskiftets sommarvillamiljö bidrar att inslag av Lilla Rävikens trädgård, fruktträdgård och odlingar fortfarande finns i behåll och tydligt kan avläsas.

Området berörs av ett större område för riksintresse för kulturmiljövården med stora inseglsleden mot Stockholm.

Karaktärsdrag

Området

- Kuperat skärgårdslandskap med sommarvillabebyggelse från 1800-talets senare del.
- Bebyggelsemönstret med central sommarvilla 1, 1½ eller 2-våningar, mindre komplementbyggnader såsom uthus och bodar.
- Havskontakt, båthus vid bryggor.
- Liggande eller stående träpanelfasader eller putsfasader.
- Fasadkulörerna är röda, gula, vita, ljusgrå, ljusgrön eller träfärgad brungrå.
- Sadeltak eller mansardtak, mindre byggnadsdelar med pulpettak.
- Taktäckningsmaterial är betongpannor, tegelpannor, sedum och plåt.
- Den uppvuxna lindallén som går ända ner mot bryggan.
- Det småskaliga vägnätet
- Trädgårdarna, fruktträdgårdarna och odlingarna.
-

Lilla Råfviken:

- Villans jugendprägel med bågformade frontespiser, entréparti med halvkolonner och fönstertyper.
- Fasad med spåntad panel på växlande ledd. Övre stående träpanel har bågformig avslutning mellan synliga profilerade plankavslut.
- Glasveranda mot öster.
- Valmat brutet tak med röd tegeltäckning.
- Byggnadens fria läge på naturtomt med berg i dagen och öppen kontakt med vattnet.
- Stenbryggan med trappa i finhuggen gråsten upp till villan.

Lidingö 6:70

- Villans karaktär av sommarnöjesbostad och dess läge på tomten strax intill fjärden. Stor luftigt bebyggd tomt.
- Övre plan har stående locklistpanel med profilerade nedre ändar. Nedre våning har liggande träpanel. Naturstenssockel. Fint arbetade och dekorativa detaljer i gavelröstena.
- Inglasad veranda mot öster.
- Generellt korspostfönster på nedre plan med två eller tre lufter. Övre plan har även småspröjsade tvåluftsfönster. Fönster är i trä.
- Djupa takutsprång med dekorativa konsoler. Tak avtäckt med tegel.
- Komplementbyggnader är underordnade huvudbyggnaden i volym och storlek.

Bjälbo

- Villans karaktär av sommarnöjesbostad och dess höga fria läge på tomten strax intill fjärden. Stor luftigt bebyggd tomt med höga tallar.

- Välbevarad exteriör med fjällpanel samt på övre plan samt nedre våning med både liggande och stående träpanel. Naturstensockel. Fint arbetade och dekorativa listverk mellan fasaddelar. Fönsterluckor i trä på nedre våningen.
- Inglasad entréveranda i två våningar med småspröjsade fönster och dekorativt utformad entréport mot öster. Större burspråk mot norr med balkong på taket. Uppstickande torn mot väster.
- Generell fönstertyp är t-postfönster i trä med tre lufter.
- Djupa takutsprång med dekorativa konsoler. Tak täckt med svart plåt.
- Komplementbyggnader är underordnade huvudbyggnaden i volym och storlek och generellt avfärgade i falurött.
- Ursprunglig timrad stallbyggnad med lertegeltak.

Råd och riktlinjer

Förutom vad som anges i Lidingös kulturmiljöprogram Del 1 gällande vård och underhåll av byggnader ges följande råd:

- Kulturlandskap med agrara inslag i skärgårdsmiljö bör bevaras
- Sommarvillornas stora tomter bör inte styckas av.
- Bebyggelsemiljön med rötter i 1800-talets sommarvillabebyggelse bör vårdas och underhållas med traditionella material och metoder för att säkerställa att områdets kulturhistoriska värden består.
- Byggnadernas ursprungliga arkitektoniska uttryck med dess panelarkitektur bör bevaras och vara vägledande vid om- och tillbyggnader. Äldre byggnadsdetaljer bör värnas, exempelvis fönster och dörrar/portar i originalutförande.
- Tidstypisk färgsättning bör vara vägledande vid ommålning.
- Eventuella komplementbyggnader bör anpassas till huvudbyggnaden och placeras så att de inte påverkar helheten.
- Miljön som helhet är känslig för förändringar och antikvarisk sakkunnig bör medverka vid ändringar som påverkar det kulturhistoriska värdet.